

Т.В. Польова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

СУТЬ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ КІНЦЕВОГО «ПРОДУКТУ» ВИЩОЇ ОСВІТИ

Основним напрямом діяльності ВНЗ є надання освітніх послуг, проте відсутність офіційного визначення цього терміна свідчить про проблеми державного врегулювання у цій сфері. При цьому слід враховувати, що, орієнтуючись на потенційних абітурієнтів та запит компаній на ринку праці, університети пропонують певну освітню програму, яка спрямована на зміну освітнього рівня та професійної підготовки користувача. Вона є своєрідним продуктом ВНЗ і містить комплекс освітніх та супутніх послуг.

У загальному вигляді кінцеві результати вищої освіти втілюються у змінах якісних властивостей індивіда. Таким результатом є система знань, вмінь та навичок, які передаються під час навчання. Проте значна частина дослідників освітніх тенденцій та процесів не дає одностайного визначення, у якій саме формі існує освітня послуга і що розуміти під кінцевим «продуктом» вищої школи. Крім того, існує точка зору, що до кінцевого «продукту» вищої освіти не належать нові знання та навички, тому що вони є наробком власної праці, а не результатом купівлі-продажу (Т.Є. Оболенська).

Отже, на сьогодні і досі чітко не сформульовано сутність терміна «освітня послуга», що треба виправити у контексті необхідності пізнання справжньої природи громадських стосунків у системі вищої освіти.

Аналіз основних підходів українських і російських вчених до визначення освітньої послуги дозволяє зробити висновок, що вона розглядається як:

- специфічний освітній товар або економічне благо;
- як діяльність освітнього закладу, спрямована на розвиток інтелектуальних здібностей людини, формування її професійних якостей, які реалізуються в процесі подальшої трудової діяльності;
- результат науково-педагогічної праці з метою задоволення потреб споживача;
- процес передачі інформації для засвоєння з метою отримання певного результату.

Баша І.М. зазначає, що до освітніх послуг, які може отримати студент ВНЗ, можна віднести:

- передачу знань в ході лекцій, закріплення навичок під час семінарських, практичних і лабораторних занять;
- організацію самого процесу навчання (викладання дисциплін у певній послідовності, чергування різних видів аудиторної роботи та різних форм навчання, користування комп'ютерними класами, обладнанням, учбовими аудиторіями, бібліотечними фондами);
- можливість участі у міжнародних студентських обмінах і стажуваннях;
- можливість отримати різні кваліфікаційні документи;
- організацію виробничих практик та тренінгів на підприємствах і організаціях за участю їх представників, а також самого навчального закладу;
- можливість спробувати власні сили у науково-дослідній роботі через участь у наукових гуртках, конференціях, форумах, конкурсах наукових робіт.

Деякі автори (В.О. Шевчук) у своїх публікаціях зазначають, що цей список може також включати послуги, супутні освітнім:

- надання проживання в гуртожитках ВНЗ;
- консультації студентів щодо працевлаштування і проведення ярмарок кар'єри;
- візова підтримка студентів, які виїждять для навчання за кордон;
- культурні програми для студентів і викладачів від зарубіжних ВНЗ-партнерів тощо.

Таким чином, можна констатувати, що освітні послуги є складним комплексним продуктом, який містить елемент не лише послуги, але й товару. На користь цього свідчить і той факт, що на сьогодні все більш розповсюдженим є пропонування з боку ВНЗ навчальної літератури, збірників наукових праць, монографій, які видаються співробітниками університету.

Вважаємо, що освітні послуги є специфічними, зважаючи на те, що результат їх споживання є благом не лише для окремої людини, але й для економіки та суспільства загалом. Отже, суть освітніх послуг в контексті кінцевого «продукту» вищої освіти полягає в тому, що вони є нематеріальним благом, що надається особистості для задоволення її освітніх потреб і які, у свою чергу, складають обопільну зацікавленість суспільства та кожного індивіда щодо їх подальшого використання у професійній діяльності.